

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN YABANCI DİLE YÖNELİK TUTUMLARI

Yard. Doç. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU

E.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümü

ÖZET

Üniversite öğrencilerinin yabancı dile yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, Saracaloğlu (1992) tarafından geliştirilen "Yabancı Dile Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmış ve çeşitli bölümlerden 300 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma bulguları, yabancı dil yönelik tutumların bölümlere, sınıflara, cinsiyete, bitirilen lise tipine, ortaöğretimde okunan yabancı dile ve yurt dışında kalma süresine göre farklılaştığını ortaya koymaktadır.

THE UNIVERSITY STUDENTS' ATTITUDES TOWARD FOREIGN LANGUAGE

ABSTRACT

This research is aimed at determining the university students' attitudes toward foreign languages. The data have been collected by using "The Attitude Scale toward Foreign Language" which was developed by Saracaloğlu (1992). The scale was appointed to three-hundreds students of various departments. The research findings have brought up that there were significantly differences among departments, classes, sex, the type of high schools which were graduated, the foreign languages in the previous school, and the age of living abroad.

GİRİŞ

Her eğitim programında ve her derste bilişsel, duyuşsal ve devinişsel hedefler bulunmaktadır. Ancak özellikle duyuşsal alana giren hedef-davranışların üzerinde pek fazla durulmadığı görülmektedir.

Duyuşsal alan özellikleri ilgiler, tutumlar, değerler, eğilimler ile ilgilidir (1) ve bu özelliklerin önemli bir bölümünü tutumlar oluşturmaktadır. Ancak tutumların, gerek araştırmalarda gerekse okullarda ölçülüp değerlendirilmesi genellikle gözardı edilmektedir (2). Ayrıca tutumlarla başarı arasındaki anlamlı korelasyonlar, tutumların en az bilişsel alan davranışları kadar önemli olduklarını ve okul programları içerisinde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (3, 4).

Yüksek bir güvenirlik düzeyinde ölçülebilen öğrenci tutumları eğitim programı içinde yer alan dersler üzerinde çok önemli bir rol oynamakta ve özellikle yabancı dil öğretme-öğrenme sürecinde daha belirgin bir biçimde kendini göstermektedir (5). Ne var ki yabancı dil öğretiminde duyuşsal alan özellikleri oldukça ihmal edilmiş görünmektedir. Bununla birlikte 1960' lardan bu yana, sözü edilen alana yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Ülkemizde de yabancı dile ilişkin tutum ve motivasyon çalışmaları 1980' li yıllarda başlamıştır (6-17). Ancak bu araştırmaların birisi dışında tümü İngilizceye, İngilizce eğitim programına yönelik tutumlar ile motivasyonları incelemiştir. Bu araştırmada (12) ise, Arapçaya ilişkin tutum ve davranışlar belirlenmiştir. Sözü edilen araştırmalar yalnızca İngilizce ve Arapçaya yönelik tutumları belirlediği için, ülkemiz okullarında okutulan diğer diller açısından bir eksiklik olduğu görülmektedir. Bu nedenle, eğitim sistemimizde yer alan tüm yabancı dillere ilişkin tutumların incelenmesi

gerekmektedir. Söz konusu gereklilikten kaynaklanan bu araştırmanın, yabancı dil programlarını geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında yararlı olacağı umulmaktadır. Ayrıca yabancı dil öğretmenleri ile öğrencilerine ve bu konuda çalışan akademisyenlere de katkı sağlanması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin yabancı dile yönelik tutumlarını belirlemektir. Sözü edilen amacın gerçekleştirilebilmesi için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları;

1. Bölümlere göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?
2. Sınıflara göre anlamlı bir biçimde değişmekte midir?
3. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Bitirilen lise tipine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır.
5. Ortaöğretimde okunan yabancı dile göre anlamlı bir biçimde değişmekte midir?
6. Yurt dışında kalma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Sayıtlılar

1. Öğrenciler yabancı dil tutum ölçeğini yanıtlarken, kişisel ve duyuşsal özelliklerini içtenlikle belirtmişlerdir.
2. Kaynaklardan sağlanan çeşitli bilgiler, gerçeği yansıtmaktadır.

Sınırlamalar

Bu araştırma,

1. Yabancı dile yönelik tutumlar ve
2. Üniversite öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Türkiye' deki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evreni olarak ise, Ege Üniversitesi seçilmiştir.

Araştırmanın örneklemini Edebiyat ve Fen Fakültelerinden 300 öğrenci oluşturmaktadır. Alman Dili ve Edebiyatı (ADE) ile İngiliz Dili ve Edebiyatı (İDE) bölümünden 75' er kişi olmak üzere toplam 150; Coğrafya, Psikoloji ve Tarih ile Astronomi, Biyoloji ve Kimya bölümlerinden 25' er olmak üzere toplam 150 öğrenci seçilmiştir.

Araştırma örneklemini, sınıf farkı, gözetmeksizin, oransız eleman örnekleme (random) yöntemiyle belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla Saracaloğlu (18) tarafından geliştirilen bir tutum ölçeği uygulanmıştır. Ölçeğin güvenirliliği .96' dır.

Öğrencilere ilişkin kişisel bilgiler "Yabancı Dile Yönelik Tutum Ölçeği"ne eklenen sorulardan elde edilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma verileri E.Ü. Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda tek yönlü varyans analizi ve Scheffe testi uygulanmıştır.

Araştırmada önem düzeyi $p=.05$ olarak alınmış ve SPSS paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.

Araştırmanın birinci alt problemi, "Öğrencilerin yabancı yönelik tutumları bölümlere göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumlarının bölümlere göre durumu tek yönlü varyans analizi ile belirlenmiştir. Bu bulgular Tablo 1' de verilemektedir.

Tablo 1' de de görüldüğü gibi, öğrencilerin tutum puanları bölümlere göre istatistiksel olarak .0000 düzeyinde farklılaşmaktadır. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır. Tablo 2' de Scheffe testi sonuçları yer almaktadır.

TABLO 1

ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARININ BÖLÜMLERE GÖRE DURUMU

Bölümler	N	x	S	F
ADE	75	163.5067	12.2798	36.2710*
İDE	75	160.2400	15.7779	
Coğrafya	25	124.0000	19.7041	
Psikoloji	25	138.9600	23.1231	
Tarih	25	114.2400	32.9751	
Astronomi	25	123.2000	19.7948	
Biyoloji	25	131.4800	23.1050	
Kimya	25	136.1600	22.0126	
Toplam	300	144.9400	26.4243	

* p<.0000

TABLO 2

BÖLÜMLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARINA İLİŞKİN SCHEFFE TESTİ SONUÇLARI

Bölümler	(5)	(6)	(3)	(7)	(8)	(4)	(2)	(1)
5. Tarih								
6. Astronomi								
3. Coğrafya								
7. Biyoloji								
8. Kimya	*							
4. Psikoloji	*							
2. İDE	*	*	*	*	*	*		
1. ADE	*	*	*	*	*	*		

* p<.05

Tablo 2' den de anlaşılacağı gibi, Alman Dili ve Edebiyatı ile İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki öğrenciler, diğer bölümlerin tümünden daha olumlu bir tutuma sahiptiler. Aynı biçimde, Psikoloji ve Kimya bölümlerindeki gençlerin de Tarih bölümündeki öğrencilerden daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmektedir. Bu durum, yabancı dil bölümlerindeki

Öğrencilerin, kendi kişisel özelliklerine, yeteneklerine uygun bulunmasından kaynaklanabileceği gibi, alana duyulan ilgi ve sevgiden de kaynaklanmış olabilir.

Tarih bölümü öğrencilerinin yabancı dile ilişkin tutumlarının olumsuz bulunması, Türk tarih ve kültürüne bağlılık olabilir. Nitekim bir araştırmaya (19) göre, kendi toplumlarına güçlü bir biçimde bağlı olan Taylandlı öğrencilerin yabancı dil yeterliliği ile yabancı dile (İngilizceye) ilişkin tutumları arasında olumsuz korelasyonlar bulunmuştur. Bu bağlamda, söz konusu bulguların, ulaşılan vargıyı desteklediği söylenebilir.

Psikoloji ve Kimya bölümlerindeki gençlerin tutumlarının daha olumlu bulunmasının nedeni ise, onların çalışmalarında yabancı dili daha çok kullanmalarından olabileceği gibi, olumlu tutuma sahip öğrencilerin örneklemede yer almasından da kaynaklanabilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, "Öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları sınıflara göre anlamlı bir biçimde değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin yabancı dile ilişkin tutumlarının sınıflara göre durumu incelendiğinde, istatistiksel bakımdan .0001 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Tablo 3' te, bu bulgulara yer verilmektedir.

Farklılaşmayı yaratan grupları belirleyebilmek için Scheffe testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4' te verilmektedir.

TABLO 3

ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARININ SINIFLARA GÖRE DURUMU

Sınıflar	N	x	S	F
1. Sınıf	22	161.0455	12.9926	7.1678*
2. Sınıf	51	143.6863	29.0293	
3. Sınıf	166	140.0663	27.6296	
4. Sınıf	61	153.4426	19.5768	
Toplam	300	144.9400	26.4243	

p<.0001

Tablo 4' te de görüldüğü gibi, 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin yabancı dile yönelik tutumları daha olumludur ve 3. sınıf öğrencilerinden farklılaşmaktadır. Bu sonuç, 1. sınıf öğrencilerinin daha genç olmaları nedeniyle gittikçe artan yabancı dilin öneminin ve gerekliliğinin bilincinde olmalarına bağlanabileceği gibi, 1. sınıftaki gençlerin çoğunluğunun yabancı dil bölümlerindeki öğrencilerden oluştuğu da düşünülebilir. Dördüncü sınıf öğrencileri için ise, hayata atılma durumuna gelmiş ve yabancı dil bilmenin iş yaşamında avantaj sağladığının bilincinde olmalarından kaynaklanabilir.

TABLO 4

SINIFLARA GÖRE ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARINA İLİŞKİN SCHEFFE TESTİ SONUÇLARI

Sınıflar	(3)	(2)	(4)	(1)
3. Üçüncü Sınıf				
2. İkinci Sınıf				
4. Dördüncü Sınıf	*			
1. Birinci Sınıf	*			

p<.05

Üçüncü sınıftaki öğrencilerin tutum puanlarının düşük bulunmasının

nedeni, üniversitedeki yabancı dil derslerinin kaldırılması olabilir. Aynı durum, 2. sınıf öğrencileri için de geçerlidir. Bir araştırmaya (20) göre, yabancı dil programından ayrılan öğrencilerin tutumları, devam eden gruptan daha düşüktür. Bu anlamda, iki çalışmanın bulguları birbirini desteklemektedir. Ancak bu durumun araştırılmasında yarar görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi, "Öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyete göre tutum puanları incelendiğinde, istatistiksel olarak .0000 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durum kız öğrenciler lehinedir. Tablo 5' te öğrencilerin cinsiyete göre tutum puanları yer almaktadır.

Tablo 5' ten de anlaşılacağı gibi, kız öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları daha olumludur. Bazı araştırmalarda (19, 21, 22) da kızların yabancı dile ilişkin tutumları daha olumlu bulunmuştur. Bu durumda, adı geçen araştırma bulgularıyla, bu araştırmanın bulguları birbirini desteklemektedir. Başka bir araştırmada (13) ise, "yabancı dil öğretimine" ilişkin tutumların erkek öğrencilerin lehine olduğu bulunmuştur.

"Yabancı dil eğitim programlarına ilişkin tutumlar"ın belirlendiği bu araştırma ile eldeki araştırmanın bulguları çelişkili görünmektedir. Ancak bu durum, yapılan araştırmalarda farklı boyutların irdelenmiş olmasından kaynaklanabilir.

TABLO 5

ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARININ CİNSİYETE GÖRE DURUMU

Cinsiyet	N	x	S	F
Kız	209	149.6555	23.8728	23.6005*
Erkek	91	134.1099	26.8507	
Toplam	300	144.9400	26.4243	

* $p < .0000$

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, "Öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları bitirilen lise tipine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmakta mıdır?" biçiminde ifade edilmiştir.

Yabancı dile yönelik tutum puanlarının bitirilen lise tipine göre durumu Tablo 6' da görülmektedir.

Tablo 6' da da verildiği gibi, öğrencilerin tutum puanları bitirdikleri ilise tipine göre .0000 düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirleyebilmek amacıyla Scheffe testi uygulanmıştır. Buna göre, tüm grupların tutum puanları, mesleki-tekniik lise mezunlarından daha yüksektir. Ayrıca Anadolu lisesi ve özel lise mezunu gençlerin tutum puanları, akademik liseyi bitirenlerden daha yüksektir. Bu durumda, Anadolu lisesi ve özel lise mezunu gençlerin tutumlarının, diğer gruplardan daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 7' de Scheffe testi sonuçları verilmektedir.

TABLO 6

ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARININ BİTİRİLEN LİSE TİPİNE
GÖRE DURUMU

Lise Tipi	N	x	S	F
Akademik Lise	189	140.1534	26.5288	25.0240*
Anadolu Lisesi	23	165.8438	14.1857	
Özel Lise	51	160.6275	12.8701	
Mesleki-teknik Lise	28	124.7857	27.0163	
Toplam	300	144.9400	26.4243	

p<.0000

TABLO 7

BİTİRİLEN LİSE TİPİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN TUTUM
PUANLARINA İLİŞKİN SCHEFFE TESTİ SONUÇLARI

Lise Tipi	(4)	(1)	(3)	(2)
4. Mesleki-teknik Lise				
1. Akademik Lise	*			
3. Özel Lise	*	*		
2. Anadolu Lisesi	*	*		

p<.05

Buna göre, takviyeli yabancı dil eğitimi gören öğrencilerin, yabancı dile ilgili yaşantılarının artması nedeniyle tutumlarının diğer gruplardan daha olumlu olduğu söylenebilir. Akademik ve mesleki-teknik lise mezunlarının tutumlarının olumsuz olması, yabancı dil derslerinin Anadolu ve özel liselerdekinden daha az verilmesinden kaynaklanabilir. Bunun yanı sıra, yabancı dile ilişkin tutumları olumsuz olan gençlerin, örneklemede yer aldığı düşünülmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi, "Öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları ota öğretimde okunan yabancı dile göre anlamlı bir biçimde

değişmekte midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin ortaöğretimde okudukları yabancı dillere göre tutum puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 8' de yer almaktadır.

TABLO 8

ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARININ ORTAÖĞRETİMDE OKUNAN YABANCI DİLLERE GÖRE DURUMU

Yabancı Diller	N	x	S	F
İngilizce	174	142.7356	24.5387	8.8452*
Almanca	57	146.7193	26.7133	
Fransızca	17	119.9412	31.8580	
İki dil	43	156.4419	24.6551	
Üç dil	9	168.5556	8.0173	
Toplam	300	144.9400	26.4243	

*p<.0000

Öğrencilerin ortaöğretimde okudukları yabancı dillere göre tutum puanları, Tablo 8' de de görüldüğü gibi, istatistiksel olarak .0000 düzeyinde anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Söz konusu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptayabilmek için Scheffe testi uygulanmıştır. Buna göre, tüm grupların tutumu, Fransızcaya yönelik tutumlardan daha olumlu görünmektedir. Ayrıca iki dil bilen grubun tutumları, İngilizce bilen gruptan daha olumludur. Tablo 9' da Scheffe testi sonuçları verilmektedir.

Yabancı dile yönelik tutumların, iki ve daha fazla dil bilen öğrencilerde daha yüksek bulunması, yabancı dile ilişkin yaşantıların artmasından ve bu durumun öğrencileri olumlu yönde etkilemiş olmasından kaynaklanabilir. Fransızcaya yönelik tutumların olumsuz bulunmasının nedeni, Fransızcanın ülkemizde yaygın bir biçimde kullanılmaması ve günümüzde tercih edilmeyen bir dil durumuna düşmesi olabilir. Başka bir anlatımla, günlük ve iş

yaşamında Fransızcanın pek geçerli bir dil olmamasından kaynaklanabilir. Nitekim bir araştırmanın (23) bulguları, iş ve üniversite yaşamında yabancı dilin yardımcı olmayacağını düşünme durumunun, tutumları olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Bir başka çalışmada (24), öğrenilen ikinci dil ve ikinci dilin kullanım sıklığının, öğrenilen ikinci dilin değerine ve gerekliliğine ilişkin tutumları etkilediği bulunmuştur. Bir diğer çalışmada (25) ise, yabancı dilin okul dışında çeşitli biçimlerde kullanılması, tutumları olumlu etkilemektedir. Sözü edilen araştırma bulgularının, bu anlamda, birbirini desteklediği söylenebilir. Ayrıca Fransızcaya yönelik tutumların olumsuz bulunmasının bir diğer nedeni, bu dilin, diğer dillerden "daha zor" biçiminde algılanması olabilir. Nitekim bir çalışmaya (26) göre, yabancı dilin kolay ya da zor olduğunu düşünme, tutumları etkilemektedir. Bu bağlamda, söz konusu bulgunun, ulaşılan vargıyı güçlendirdiği söylenebilir.

TABLO 9

**ORTAÖĞRETİMDE OKUNAN YABANCI DİLLERE GÖRE
ÖĞRENCİLERİN TUTUM PUANLARINA İLİŞKİN SCHEFFE TESTİ
SONUÇLARI**

Yabancı Diller	(3)	(1)	(2)	(4)	(5)
3. Fransızca					
1. İngilizce	*				
2. Almanca	*				
3. İki dil	*	*			
5. Üç dil	*				

* p < .05

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi "Öğrencilerin yabancı dile yönelik tutumları yurt dışında kalma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte

midir?" biçiminde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin tutum puanları yurt dışında kalma süresine göre de incelenmiştir. Buna göre, gençlerin tutum puanları yurt dışında kalma süresiyle doğru orantılı olarak yükselmekte ve .0000 düzeyinde anlamlı bir farklılık yaratmaktadır. Tablo 10' da bu duruma ilişkin bulgular verilmektedir.

TABLO 10

ÖĞRENCİLERİN YURT DIŞINDA KALMA SÜRESİNE GÖRE TUTUM PUANLARI

Yurt Dışında Kalma Süresi	N	x	S	F
Yurt dışında kalmayanlar	179	136.1676	26.9174	21.8369*
5 yıl ve daha az	41	150.8537	26.1051	
6-9 yıl	16	156.1250	14.1980	
10 yıl ve daha fazla	64	162.8906	13.6220	
Toplam	300	144.9400	26.4243	

*p<.0000

Tablo 11' de ise, öğrencilerin yurt dışında kalma sürelerine göre tutum puanlarına uygulanan Scheffe testi sonuçları görülmektedir.

TABLO 11

ÖĞRENCİLERİN YURT DIŞINDA KALMA SÜRELERİNE GÖRE TUTUM PUANLARINA İLİŞKİN SCHEFFE TESTİ

Yurt Dışında Kalma Süresi	(1)	(2)	(3)	(4)
1. Yurt dışında kalmayanlar				
2. 5 yıl ve daha az	*			
3. 6-9 yıl	*			
4. 10 yıl ve daha fazla	*			

*p<.05

Tablo 11 irdelendiğinde, yurt dışında belirli bir süre yaşamış grupların

tutumları, yurt dışında bulunmayanlara göre daha olumludur. Bu sonuç, yabancı ülkelerde kalan gençlerin, yabancı dil bilmenin insanlarla iletişim kurabilmek için ne denli önemli ve gerekli olduğu bilincini kazanmalarından kaynaklanabilir. Ayrıca bireylerin içinde yaşadığı toplumda günlük yaşamını sürdürebilmesi, topluma uyum sağlayabilmesi, o toplumun dilini etkinlikle kullanabilmesine bağlı görünmektedir. Bu nedenle, içinde bulunduğu topluma ilişkin yaşantıları artan gençlerin söz konusu toplumun diline yönelik olumlu tutum geliştirmesi beklenebilir. Bunun yanı sıra, yurt dışında belirli bir süre yaşamış öğrencilerin, yaşadıkları ülkede okula gitmiş oldukları da düşünülebilir. Bu bağlamda, dille ilgili başarıları ve yabancı dili etkinlikle kullanabilme becerisi, bu dile ilişkin olumlu tutum geliştirmiş olabilir. Bir araştırmaya (27) göre, yurt dışında yaşayanlar, yaşamayanlara ve yabancı dil eğitimine ilkökulda başlayanlar, diğerlerine göre daha başarılıdır. Ayrıca yabancı dil becerisi kazanma, yabancı dil öğrenmek için geçen süre ile açıklanabilmektedir. Başka araştırmada (28) ise, öğrencilerin yabancı dil açısından doğal ortamda, sınıftakinden daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, yurt dışında yaşama süresi arttıkça, tutumların olumlu yönde etkilendiğine ilişkin vargı, sözü edilen (27, 28) araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma bulguları, yabancı dile ilişkin tutumların bölümlere, sınıflara, cinsiyete, bitirilen lise tipine, ortaöğretimde okunan yabancı dile ve yurt dışında kalma süresine göre farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularına dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Yabancı dil programları geliştirilerek duyuşsal hedeflere ve yabancı

dile ilişkin olumlu tutum oluşturabilecek etkinliklere yer verilmelidir.

2. Bu araştırmaya benzer çalışmalar, değişik düzey ve kurumlarda da yapılmalıdır.

3. Yabancı dil programlarının, bu alana yönelik olumlu tutum geliştirme durumu incelenmelidir.

4. Akademik başarı ile yabancı dile yönelik tutumlar arasında ilişki araştırılmalıdır.

5. Öğrencilerin diğer duyuşsal özellikleri ile öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkiler irdelenmelidir.

6. Öğrenci giriş özellikleri ile öğretme-öğrenme süreci özelliklerinin her birinin tek başına ve birlikte öğrenme düzeyine etkileri boylamsal ve deneysel araştırmalarla incelenmelidir.

KAYNAKLAR

1. Krathwohl, D.Z., Bloom, B.S. ve Masia, B.B. (1971). Taxonomy of Educational Objectives. The Classification Goals. Handbook II: Affective Domain. New York: David McKay Company, Inc.
2. Allport, A.W. (1967). "Attitudes." Fishbein, M. (Ed). Readings in Attitude Theory and Measurement. New York: John Wiley and Sons, Inc.
3. Bloom, B.S. (1971). "Affective Consequences of School Achievement." Mastery Learning: Theory to Practice. New York: Holt, Rinehart and Winston Inc., 13-28.
4. Bloom, B.S. (1979). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. Çev.: D.A.Özçelik. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

5. Chastain, K.D. (1976). Developing Second Language Skills: Theory to Practice. Chicago: Rond McNally Publishing Company.
6. Çetin, C. (1983). "The Role of Motivation in Foreign Language Learning: Flirtation of Motivation with Success." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Songün, R. (1983). "Doğu Anadoludaki Orta Dereceli Okul İngilizce Öğretmen ve Öğrencilerinin Öğretim Öğrenim Davranış ve İlişkileri." *Türk Dili. Dil Öğretimi Özel Sayısı*. 379-380, 277-233.
8. Gürel, H. (1986). "Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenme Başarısı ile Öğrencilerin Akademik Benlik Tasarımları ve Tutumları Arasındaki İlişki." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
9. Gülmez, Y. (1987). "Components of Effective Teaching Behavior in Foreign Language Classroom." *Journal of Human Sciences*. VI/2, 91-101.
10. Antikacıoğlu, S. (1988). "The Role of Affective Factors in the English Achievement of Turkish Adults." Unpublished M.A. Thesis. İstanbul: B.U. Institute of Social Sciences.
11. Kahraman, F.N. (1988). "An Analysis of Learner Factors Affecting Students' Success in EFL at Gaziantep University." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
12. Al-Makhzoumi, A.A. (1989). "DEÜ İzmir İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin

- Arap Diline Karşı Davranış ve Tutumları." DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi. V, 349-368.
13. Yaşar, Ş. (1989). "Uzaktan Öğretim Sürecindeki Öğrencilerin Yabancı Dil Öğretimine İlişkin Tutumları." A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. 227-233.
14. Baştürkmen, H. (1990). "Motivation and Attitudes Towards Learning English a Profile of Bilkent University Freshmen Students." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
15. Ceyhan, E. (1990). "Yabancı Dil Öğretiminde Güdöleme Etkenleri." *Journal of Social Sciences*. 1(1), 41-48.
16. Savaşan, Ş. (1990). "Affective Factors in EFL Learning at the Hazırlık Programs of the Turkish Universities." Unpublished M.A. Thesis. Ankara: B.U. The Institute of Economics and Social Sciences.
17. Gülmez, Y. ve Kahraman, N. (1991). "Factors Effecting Students' Success in FL Learning." *Journal of Social Sciences*. 1(1), 49-56.
18. Saracaloğlu, A.S. (1992). "The Development of an Attitude Scale toward Foreign Language." *The Second International Conference. ELT and Teacher Training in the 1990's: Perspective and Prospects*. 23-25 September 1992. Ankara: METU and the British Council.
19. Boykin, A. ve Trungamphai, A. (1982). "Attitudes and Attained English Proficiency of University Students in Thailand: A Sociolinguistic Study." *The Annual Meeting of the American Educational Research*

Association. March 19-23, 1982. New York.

20. Bartley, D.E. (1969). "A Pilot Study of Aptitude and Attitude Factors in Language Dropout." *California Journal of Educational Research*. xx(2), 48-55.
21. Burstall, et al. (1974). Primary French in Balance. Slough, Bucks: N.F.E.R. Publishing Co. Bulunduğu kaynak: Baştürkmen. (1990).
22. Zamir, J. (1981). "U.S. Suburban Middle Class Attitudes toward Foreign Language Learning." *Studies in Language Learning*. 3(2), 42-77.
23. Stoker, W.M.F. (1978). "Panhandle High School Students Attitudes toward Foreign Language." **Report**. (ERIC-ED 166945).
24. Eddy, P.A. (1979). "Attitudes toward Foreign Language Study and Requirements in American Schools and Colleges: Results of a National Survey." *ADLF-Bulletin*. 11(2): 4-9.
25. Day, E.M. (1986). "A Study of the Attitudes and Opinions of British Columbia's First Immersion Graduates." *The Joint Meeting of the Pacific Northwest Council on Foreign Languages*. Vancouver, May 9-10, 1986.
26. Reinehart, H. (1970). "Student Attitudes toward Foreign Language-No Sale!" *Modern Language Journal*. 54(2). 107-112.
27. Carroll, J.B. (1967). "Foreign Language Proficiency Levels Attained by

Language Majors Near Graduation from College." *Foreign Language Annals*. 1(2): 131-151.

28. Upshur, J.A. (1968). "Four Experiments on the Relation Between Foreign Language Teaching and Learning. *Language Learning*. 18, 111-124.